บทที่ 2

กฎหมายที่รับรองสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นวิทยานิพนธ์ในเชิงนิติศาสตร์ จึงจำเป็นต้องทราบถึงตัวบทกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในเรื่องสถานะทางกฎหมายของบุคคล อย่างเช่น สิทธิในการทำงานและการมีสิทธิอาศัยของคนลาวในประเทศไทยเป็นต้น ผู้ทรงสิทธิเป็นบุคคลที่มีสัญชาติลาวที่มิใช่สัญชาติไทยและนิติสัมพันธ์ของเอกชนตามกฎหมายมหาชนที่มีลักษณะระหว่างประเทศ กล่าวคือเป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างเอกชนลาว(ต่างด้าว)กับรัฐไทย ผลย่อมตกอยู่ภายใต้กฎหมายมหาชนภายในของรัฐนั้น เหตุผลในการให้สิทธิในสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยมีด้วยกันหลายประการ อาทิด้านมนุษยธรรม ความต้องการด้านแรงงาน วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยี มูลเหตุจูงใจด้านอื่นๆที่ทำให้ชาวลาวเข้ามาในประเทศไทยเพื่อมาหางานทำและเข้ามาลงทุน

การเข้ามาในราชอาณาจักรไทยของคนลาวมีทั้งเข้าเมืองถูกกฎหมาย และเข้าเมืองไม่ถูกกฎหมาย หรือแม้กระทั่งด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมก็ตาม ซึ่งการออกกฎหมายบังคับใช้เกี่ยวกับการกำหนดสถานะทางกฎหมายของคนต่างด้าวในประเทศไทย จะต้องคำนึงถึงพันธกรณีที่ประเทศไทยผูกพันเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย เพราะในทางระหว่างประเทศ การไม่เคารพหรือไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีที่มี จะมีผลกระทบต่อประเทศไทยในลักษณะของหลักการปฏิบัติต่างตอบแทนหรือการถูกตัดความสัมพันธ์ทางการทูตจากบรรดาประเทศสมาชิกด้วย

ดังนั้นผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงจำเป็นจะต้องได้ศึกษาถึงกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งกฎหมายระหว่างประเทศตลอดถึงกฎหมายภายในของรัฐ เช่น กฎหมายของรัฐไทยและกฎหมายของรัฐลาว ดังต่อไปนี้

1. กฎหมายที่รับรองสถานะของบุคคลภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

ผลจากการศึกษาถึงกฎหมายที่รับรองสถานะของบุคคลภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ พบว่า มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องที่ได้กำหนดถึงการรับรองสถานะทางกฎหมายของบุคคล เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ ความตกลงในกลุ่มประเทศอาเซียน ไทย - ลาว (ASEAN Thai - Laos) บทบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่ง

สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (MOU Thai – Laos) ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์มุ่งที่ศึกษาในสถานะของบุคคลตลอดถึงสิทธิในการทำงานดังต่อไปนี้

1.1. **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.**1948 (Universal Declaration of Human Rights 1948)

จากการศึกษาพบว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักการและมาตรฐานความเข้าใจร่วมกันในบทบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเนื่องจากกฎบัตรสหประชาชาติมิได้ให้คำจำกัดความของสิทธิมนุษยชนและสิทธิที่พึงได้รับความคุ้มครอง

ในทางทฤษฎี กฎหมายระหว่างประเทศและปฏิญญาดังกล่าวไม่ใช่กฎหมายลายลักษณ์อักษร กฎหมายระหว่างประเทศเหมือนสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ใช้กับรัฐคู่สัญญา จึงมีปัญหาว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงมาตรฐานทางปรัชญา หรือมีข้อบังคับเสมือนกฎหมายลายลักษณ์อักษร ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นประกาศทางรูปธรรมที่รัฐบาลของประเทศต่างๆพึ่งยึดถือปฏิบัติ[1] แต่ทั้งนี้แม้ว่าปฏิญญาฉบับนี้มิได้มีผลผูกพันทางกฎหมาย แต่ได้เป็นพื้นฐานของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆที่มีผลผูกพันในทางกฎหมายในระยะต่อมา อีกทั้งประเทศต่างๆยังได้นำเอาสาระสำคัญของปฏิญญานี้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ในนั้นประเทศไทยก็ได้นำเอาเนื้อหาสาระที่สำคัญบางตอนเข้าบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของราชอาจักรไทยเช่นเดียวกัน ซึ่งการที่มีการนำเอาหลักการของปฏิญญาฯนี้ไปประพฤติปฏิบัติซ้ำๆ จนถึงสภาวะการที่เรียกว่า“ตกผลึก” (Crystallization)ก็จะแปลงสภาพเป็นกฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายระหว่างประเทศอันมีผลบังคับดังเช่นกฎหมายได้[2]

ดังนั้น จึงเห็นได้ถึงสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นปฏิญญาเพื่อกำหนดหลักการหรือมาตรฐานของความเข้าใจร่วมกันในบทบัญญัติแห่งกฎบัตรสหประชาชาติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เนื่องจากกฎบัตรสหประชาชาติมิได้ให้คำจำกัดความของสิทธิที่พึงได้รับการคุ้มครอง แต่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ปฏิญญาสากลได้พัฒนาความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับทั้งในด้านที่เป็นพื้นฐานของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนอื่นๆที่มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย

---

[1] พูนผล เงินดี, กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.

[2] พนัส ทัศนียานนท์, สิทธิมนุษยชน: วิวัฒนาการในกฎหมายไทย.

ปฏิญญาฯนี้ประกอบไปด้วยคำปรารภและข้อความอื่นๆอีก 30 ข้อ คำปรารภโดยสรุปเป็นการกล่าวถึง การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมกัน และโอนมิได้ของสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัว เป็นหลักมูลเหตุแห่งความยุติธรรมและสันติภาพในโลก[3] ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา การคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ อนึ่งจะไม่มีความแตกต่างใดๆตามมูลฐานแห่งสถานะทางการเมือง ทางการศาล หรือทางการระหว่างประเทศของประเทศหรือดินแดนของบุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้เป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ไม่ได้ปกครองตนเองหรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยใดๆทั้งสิ้น[4]

คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิตเสรีภาพและความมั่นคงแห่งตัวตน[5] ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งทุกหน ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใดๆอันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญา และจากการยุยงให้เลือกปฏิบัติดังกล่าว ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการเคลื่อนไหวและสถานที่อยู่ภายในเขตของแต่ละรัฐ ทุกคนมีสิทธิที่จะออกจากประเทศใดๆไปรวมทั้งประเทศของตนเองด้วย และที่จะกลับยังประเทศตน ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหาและที่จะได้อาศัยพำนักในประเทศอื่นเพื่อลี้ภัยจากการประหัตประหาร ทุกคนมีสิทธิในการสือสัญชาติหนึ่ง ซึ่งบุคคลใดๆจะถูกตัดสัญชาติของตนโดยพละการหรือถูกปฏิเสธที่จะเปลี่ยนสัญของบุคคลใดนั้น จะกระทำมิได้[6] และกล่าวถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ว่าไม่มีการไม่นำพาและเหยียดหยามต่อสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้โดยรัฐสมาชิกแห่งสหประชาชาติต่างได้ปฏิญาณว่าจะส่งเสริมความเคารพและการปฏิบัติโดยสากลต่อสิทธิมนุษยชน และสมัชชาของประกาศว่าปฏิญญาสากลนี้เป็นมาตรฐานร่วมกันของบรรดาประชาชนและชาติทั้งหลาย เพื่อส่งเสริมการเคารพสิทธิเสรีภาพเหล่านี้ นอกนั้นปฏิญายังได้กำหนดถึงสิทธิในสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวตามข้อที่ 16 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า“ชายหญิงเมื่อเจริญวัยบริบูรณ์แล้ว มีสิทธิที่จะสมรสและสร้างครอบครัวโดยไม่มีการจำกัดใดๆเนื่องจาก เชื้อชาติ

---

[3] ข้อ 1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

[4] ข้อ 2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

[5] ข้อ 3 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

[6] ข้อ 6, 7, 13, 14, 15, แห่ง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

สัญชาติ หรือศาสนา บุคคลชอบที่จะมีสิทธิเท่าเทียมกันในเรื่องการสมรส ในระหว่างการสมรส และในการขาดจากการสมรสการสมรสจะกระทำได้โดยการยินยอมอย่างเสรี และเต็มใจของคู่ที่ตั้งใจจะกระทำการสมรส ครอบครัวคือกลุ่มซึ่งเป็นหน่วยทางธรรมชาติและพื้นฐานทางสังคมและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองโดยสังคมและรัฐ" สิทธิในการทำงานและประกอบอาชีพถูกบัญญัติไว้ในข้อที่ 23 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในวรรค1[7]

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสิทธิของบุคคลดังกล่าวนั้นได้ถูกรับไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งไม่มีบุคคลใดที่อาจปฏิเสธได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เนื่องจากการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้น การมีสถานะทางกฎหมายของบุคคลไม่ว่าจะเป็นสิทธิอาศัย การสัญจรไปมา การได้การคุ้มครองทางความยุติธรรม การรักษาพยาบาล การทำงานและการประกอบอาชีพอื่นๆ เป็นสิ่งสำคัญที่จะได้มาซึ่งปัจจัยในการอยู่รอด ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติรับรองสถานะทางกฎหมายเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการมีสถานะและสิทธิต่างๆโดยเสรีนั้น ปัจจัยหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ แม้ว่ามนุษย์ทุกคนที่มีสถานะทางกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันก็ตาม ซึ่งรัฐทุกรัฐต่างก็ยอมรับสิทธิดังกล่าว เมื่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีฐานะเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศฉะนั้นประเทศไทยรวมทั้งประเทศลาวจึงมีพันธกรณีที่จะต้องให้การรับรองสถานทางกฎหมายของทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มิใช่แต่เฉพาะคนสัญชาติไทยเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงคนลาวด้วย เพราะสถานะทางกฎหมายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนควนได้รับ ไม่ใช่สิทธิเฉพาะของคนในชาติเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามสถานะทางกฎหมายของคนต่างด้าวที่อาศัยในรัฐอื่นที่มิใช่รัฐของตนนั้นย่อมถูกจำกัดได้ในบางประเภททั้งนี้เพราะต้องมีการคำนึงถึงคนชาติของตนด้วย เนื่องจากความมีอยู่อย่างจำกัดของทรัพยากรในรัฐต่างๆ

---

[7] ข้อ 23 แห่ง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

(1) ทุกคนมีสิทธิในการงาน ในการเลือกงานโดยอิสระในเงื่อนไขอันยุติธรรม และเป็นประโยชน์แห่งการงาน และการคุ้มครองแห่งการว่างงาน

1.2. **กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค.ศ.**1966 (International Covenant on Economic Social and cultural Rights) **ค.ศ.** 1966

จากการศึกษาสถานะทางกฎหมายของบุคคลภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม พบว่า บรรดาสถานะดังกล่าวได้ถูกบัญญัติไว้และรัฐภาคี ทุกๆ รัฐได้ให้ความตกลงร่วมกันและยืนยันว่า รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับที่จะประกันว่าสิทธิทั้งหลายที่ระบุไว้ในกติกานี้จะใช้ได้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด ชาติหรือสังคมดั้งเดิม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่น ประเทศกำลังพัฒนา โดยคำนึงถึงตามควรต่อสิทธิมนุษยชนและเศรษฐกิจแห่งชาติตน อาจกำหนดขอบเขตในการประกันสิทธิทางเศรษฐกิจของตนตามที่รับรองในกติกานี้แก่ผู้ที่ไม่ใช่คนชาติของตน[8] รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับที่จะประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในการที่จะอุปโภคสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั้งปวง ดังที่ได้ระบุไว้ในกติกานี้ และรัฐภาคีรับรองว่า ในการอุปโภคสิทธิเหล่านั้นซึ่งรัฐให้ตามกติกานี้รัฐอาจจำกัดสิทธิเช่นว่าได้เฉพาะโดยข้อจำกัดเช่นที่กำหนดโดยกฎหมายเท่าที่อาจสอดคล้องกับลักษณะของสิทธิเหล่านี้ และเพียงเพื่อความมุ่งประสงค์ในการส่งเสริมสวัสดิการทั่วไปในสังคมประชาธิปไตย[9]

ไม่มีข้อความใดในกติกานี้ ที่อาจตีความไปในทางที่จะให้รัฐใด กลุ่มชนหรือบุคคลใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรม หรือกระทำการใดอันมีจุดมุ่งหมายในการทำลายสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รับรองไว้ในกติกานี้ และนอกนั้นกติกาฉบับนี้ ยังได้กำหนดถึงเกี่ยวกับสิทธิในการทำงานของบุคคลไว้ว่า “รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิในการทำงาน ซึ่งรวมทั้งสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยงานซึ่งตนเลือกหรือรับอย่างเสรี และจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมในการปกป้องสิทธินี้ ขั้นตอนซึ่งรัฐภาคีแห่งกติกานี้จะต้องดำเนินเพื่อให้บรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างบริบูรณ์ จะต้องรวมถึงการให้คำแนะนำทางเทคนิคและวิชาชีพและโครงการฝึกอบรม นโยบายและเทคนิคที่จะทำให้บรรลุผลในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ และ

---

[8] ข้อ 2 วรรค2, 3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966

[9] ข้อ 3, 4 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966

การจ้างงานอย่างบริบูรณ์และเป็นประโยชน์ภายใต้เงื่อนไขทั้งหลายที่เป็นการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานทางการเมืองและทางเศรษฐกิจของปัจเจกบุคคล”[10]

ในประเด็นเรื่องสถานะทางกฎหมายและสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างไม่มีการจำแนกในทางเลือกปฏิบัติของบุคคลนั้นก็รับรองสิทธิไว้เช่นเดียวกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแต่ได้กำหนดรายละเอียดเพิ่มเติม ให้รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้จะต้องดำเนินเพื่อให้สิทธินี้บรรลุผลเป็นจริงอย่างเต็มที่ ทั้งนี้รัฐภาคีจะต้องมีการแนะแนวทางเทคนิคและอาชีวะตลอดจนรายการฝึกอบรม นโยบายและเทคนิคที่จะบรรลุผลสำเร็จในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

1.3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (International covenant on civil and political Rights 1966)

จากการศึกษาเรื่องสถานะทางกฎหมายของบุคคลภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองดังกล่าว ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า ยังไม่ข้อบัญญัติใดๆที่จะอนุญาตให้รัฐภาคีของอนุสัญญาดังกล่าวที่กีดกันมิให้สถานะทางกฎหมายต่อบุคคล และรัฐดังกล่าวยังให้คำมั่นสัญญาว่า รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะเคารพประกันแก่ปัจเจกบุคคลทั้งปวงภายในดินแดนของตนและภายใต้เขตอำนาจของตนในสิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้โดยปราศจากการแบ่งแยกใดๆ อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ

ในกรณีที่ยังไม่มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใด รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็น ตามกระบวนการทางรัฐธรรมนูญของตนและบทบัญญัติแห่งกติกานี้เพื่อให้มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใดที่อาจจำเป็น เพื่อให้สิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้เป็นผล นอกนั้นรัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะประกันว่าบุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ถูกละเมิดต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจังโดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะกระทำโดยบุคคล ผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่ ประกันว่าบุคคลใดที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจ หรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจตามที่กำหนดไว้โดยระบบ

---

[10] ภาค 3 ข้อ 6 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966

กฎหมายของรัฐ และจะพัฒนาหนทางการเยียวยาด้วยกระบวนการยุติธรรมทางศาลและประกันว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับการให้การเยียวยานั้นเป็นผล

บุคคลทุกคนที่อยู่ในดินแดนของรัฐใดโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมมีสิทธิในเสรีภาพในการโยกย้าย และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในดินแดนของรัฐนั้น บุคคลทุกคนย่อมมีเสรีที่จะออกจากประเทศใดๆ รวมทั้งประเทศของตนได้ สิทธิดังกล่าวข้างต้นไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดใดๆ เว้นแต่เป็นข้อจำกัดตามกฎหมาย และที่จำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชนหรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และข้อจำกัดนั้นสอดคล้องกับสิทธิอื่นๆที่รับรองไว้ในกติกานี้ และบุคคลจะถูกลิดรอนสิทธิในการเดินทางเข้าประเทศของตนโดยอำเภอใจมิได้

คนต่างด้าวผู้อยู่ในดินแดนของรัฐภาคีแห่งกติกานี้โดยชอบด้วยกฎหมายอาจถูกไล่ออกจากรัฐนั้นได้โดยคำวินิจฉัยอันได้มาตามกฎหมายเท่านั้น และผู้นั้นย่อมได้รับอนุญาตให้ชี้แจงแสดงเหตุผลคัดค้านการขับไล่ออกจากรัฐนั้น และขอให้มีการทบทวนเรื่องของตนโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหรือบุคคล หรือคณะบุคคลที่แต่งตั้งขึ้นเฉพาะการนี้โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ โดยได้รับอนุญาตให้มีผู้แทนเพื่อวัตถุประสงค์ข้างต้นได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลจำเป็นอย่างอื่นด้านความมั่นคงแห่งชาติ

บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง สื่อมวลชนและสาธารณชนอาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้เสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณี หรือในสภาพการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญาหรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นต้องเปิดเผย เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน หรือเป็นกระบวนพิจารณาเกี่ยวด้วยข้อพิพาทของคู่สมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็กและบุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ

ในกรณีนี้ กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใดๆ และต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและเป็นผลจริงจังจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ

ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น[11] และนอกนั้นในข้อที่ 13 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองยังได้บัญญัติถึงสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวเช่นเดียวกันกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

1.4. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ ค.ศ.1965. (International covention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination 1965)

จากการศึกษาเรื่องสถานะทางกฎหมายของบุคคลภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ พบว่าสนธิสัญญาดังกล่าวได้มีการบัญญัติให้รัฐภาคีทุกรัฐห้ามหรือขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ และนอกนั้นยังรับประกันสิทธิของทุกคนให้มีความเสมอภาคกันตามกฎหมายซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

รัฐภาคีประณามการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และจะจัดให้มีนโยบายที่จะขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างชนทุกเชื้อชาติโดยวิธีการที่เหมาะสมและไม่รีรอ และเพื่อการนี้ อย่างเช่น รัฐภาคีแต่ละรัฐจะไม่กระทำการใดๆ ที่จะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบัน และจะประกันว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน และสถาบันของรัฐทุกแห่งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น รัฐภาคีจะไม่อุปถัมภ์ ช่วยเหลือ หรือสนับสนุนการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ โดยบุคคลหรือองค์กรใด รัฐภาคีแต่ละรัฐจะดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อทบทวนนโยบายของรัฐบาล ทั้งในกรอบแห่งชาติและระดับท้องถิ่น และแก้ไข เพิกถอนหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎระเบียบใดๆ ที่มีผลก่อให้เกิดหรือแพร่ขยายการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติไม่ว่าในที่ใดก็ตาม รัฐภาคีแต่ละรัฐจะห้ามและยกเลิกการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติโดยบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร โดยวิธีการอันเหมาะสม ซึ่งรวมทั้งการออกกฎหมายที่ใช้ตามความจำเป็นของสถานการณ์ รัฐจะสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่มุ่งประสานหลายเชื้อชาติเข้าด้วยกัน และการดำเนินการเคลื่อนไหว และการกระทำใดๆในอันที่จะขจัดอุปสรรคขวางกั้นทางเชื้อชาติตาม

---

[11] ข้อ 2, 12, 13, 14, 26 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

ความเหมาะสมและจะไม่สนับสนุนการกระทำใดๆอันมีแนวโน้มที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ เมื่อสถานการณ์เหมาะสม และโดยคำนึงถึงด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่นๆ รัฐภาคีจะจัดให้มีมาตรการพิเศษและเป็นรูปธรรมเพื่อประกันให้มีการพัฒนาอย่างพอเพียงและให้การคุ้มครองแก่กลุ่มชนหรือบุคคลบางเชื้อชาติ โดยมีเจตนารมณ์ที่จะประกันให้บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์และอย่างเสมอภาค ทั้งนี้มาตรการเหล่านี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกสิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติอย่างต่อเนื่องภายหลังจากที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นแล้ว

เพื่อให้สอดคล้องตามพันธกรณีพื้นฐานที่ได้จัดวางไว้ตามข้อ 2 ของอนุสัญญานี้ รัฐภาคีจะห้ามและขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ และจะประกันสิทธิของทุกคนให้มีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย โดยไม่จำแนกตามเชื้อชาติ สีผิว หรือชาติหรือเผ่าพันธุ์กำเนิด เช่น สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่ออย่างเท่าเทียมกันภายใต้ศาลและองค์กรอื่นๆทั้งปวงในกระบวนการยุติธรรม สิทธิที่บุคคลจะได้รับสวัสดิภาพและการคุ้มครองโดยรัฐให้รอดพ้นจากความรุนแรงหรือการทำร้ายร่างกาย ไม่ว่าโดยการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยกลุ่มบุคคลหรือสถาบันใดก็ตาม สิทธิพลเมืองอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการมีเสรีภาพในการโยกย้ายและในการพำนักอาศัยภายในเขตแดนของรัฐ สิทธิในการเดินทางออกจากประเทศหนึ่งประเทศใดรวมทั้งประเทศของตน และในอันที่จะกลับคืนมาประเทศตน สิทธิในการครองสัญชาติ สิทธิในการสมรสและการเลือกคู่สมรส สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินทั้งโดยส่วนตัวและโดยร่วมกับบุคคลอื่น สิทธิในการรับมรดก สิทธิในการมีเสรีภาพทางความนึกคิด ความสำนึก และศาสนา สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก และสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในการมีงานทำ ในการเลือกงานอย่างเสรี ในการมีสภาพในการทำงานที่เหมาะสมและน่าพอใจ ในการได้รับการคุ้มครองจากสภาพการตกงาน ในการได้รับค่าจ้างที่เท่าเทียมกันกับงานที่ทำในระดับเดียวกัน ในการได้รับผลตอบแทนที่ยุติธรรมและน่าพอใจ สิทธิในการจัดตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน สิทธิในการมีที่อยู่อาศัย สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข การดูแลทางการแพทย์ การประกันสังคมและการบริการทางสังคม สิทธิในการได้รับการศึกษาและการฝึกอบรม สิทธิในการเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน สิทธิในการเข้าถึงสถานที่หรือบริการใดๆที่มีไว้สำหรับสาธารณชน เช่น การเดินทางขนส่ง โรงแรม ร้านอาหาร ร้านกาแฟ โรงละคร และสวนสาธารณะ[12]เป็นต้น

---

[12] ข้อ, 2, 5 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ ค.ศ. 1965

ดังนั้นประเทศไทยและประเทศลาวในฐานะรัฐภาคีของอนุสัญญาฉบับนี้ จึงมีพันธกรณีที่ตะต้องจัดให้บุคคลทุกคนได้รับสะถานะทางกฎหมายอย่างเสมอภาคกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และรัฐไทยไม่อาจปฏิเสธการให้สะถานะทางกฎหมายขั้นพื้นฐานของคนที่ไม่มีสัญชาติไทยโดยการอ้างเหตุจากทางเชื้อชาติได้

ตามที่กล่าวมาทั้งหมด จึงเห็นได้ว่าสถานะทางกฎหมายนี้สิทธิขั้นพื้นฐานที่กฎหมายระหว่างประเทศ ต่างก็ยอมรับ ดังนั้นประเทศไทยและประเทศลาวจึงมีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ผูกพันประเทศไทยและประเทศลาวทั้งในฐานะจารีตประเพณีระหว่างประเทศและสนธิสัญญาที่ลงนามเป็นภาคีในการที่จะต้องให้การรับรองคุ้มครองสิทธิของบุคคลซึ่งมิใช่เฉพาะบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้นแต่รวมถึงคนลาวในประเทศไทยอีกด้วย

1.5. **ความตกลงในกลุ่มประเทศอาเซียน ไทย - ลาว** (ASEAN Thai - Laos)

อาเซียนได้ถูกก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มกีดกันการค้ามีการขยายตัวขึ้นจึงทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ1)ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในภูมิภาค 2) รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค และ 3) ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาค

หลังจากได้มีกรอบข้อตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on service 1995) ซึ่งวัตถุประสงค์ของข้อตกลงฉบับนี้มีขึ้นเพื่อความร่วมมือและการเปิดเสรีการค้าบริการ โดยพิจารณาประกอบกับความผูกพันที่ได้ให้ไว้กับ GATS เนื้อหาสาระว่าด้วยความตกลงการค้าบริการนั้นมีขึ้นเพื่อขจัดมาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆและข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาด ห้ามมาตรการการกีดกันทางการค้าที่อาจจะออกมาใหม่ และข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาด

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 ได้มีการประชุม ASEAN Negotiating Group on service ด้วยกันหลายครั้ง และในการประชุมแต่ละครั้งก็จะเป็นการเจรจาเรื่องการค้าบริการโดยประสงค์ที่จะลดอุปสรรคหรือเป็นการเจรจาในเรื่องของข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาด ในขณะเดียวกันก็ประสงค์ที่จะให้รัฐสมาชิกตระเตรียมพิจารณาอุปสรรคของการเข้าสู่ตลาด หรือการเข้ามาประกอบอาชีพของคนต่างด้าว ฉะนั้นรัฐสมาชิกอาจต้องวางแผนที่จะปรับกฎหมายหรือนโยบายให้อนุวัติ

การไปตามผลในการเจรจาแต่ละครั้ง เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มทางด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้

ประเทศไทยได้ยื่นข้อเสนอ (Indicative offers) สำหรับทำ Indicative offer for final package of commitment ในสาขาบริการ 6 สาขา ได้แก่ 1) สาขาบริการธุรกิจ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องการปฏิบัติเยื่องชาติ(เชื้อชาติ) 2) สาขาก่อสร้าง ไม่ผูกพันเฉพาะอาชีพวิศวกรโยธา 3) สาขาบริการด้านการเงิน 4) สาขาส่งทางอากาศ 5) สาขาท่องเที่ยว และ6) สาขาบริการโทรคมนาคมซึ่งประเทศไทยไม่ผูกพันใน Mode of supply ที่ 4 คือ presence of Natural Person

ความร่วมมือในกลุ่ม ASEAN ได้มีกรอบของข้อตกลงว่าด้วยบริการ (Framework Agreement on Trade in Services) แต่ในส่วนของการให้บริการของบุคคลธรรมดาใน Mode of supply ที่ 4 คือ presence of Natural Person ยังมีข้อจำกัดอยู่มากทั้งในเรื่องของการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ ฉะนั้น งานอาชีพหรือวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับภาคบริการและถูกสงวนไว้สำหรับสำหรับคนชาติยังไม่ได้รับผลกระทบ เพราะประเทศต่างๆใน ASEAN ก็ยังไม่ผูกพันเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวในงานบริการสาขาต่างๆ แต่อย่างใด[13]

ถึงอย่างใดก็ตามยังมีการประชุมรัฐมนตรีแรงงานแรงงานอาเซียน (ASEA Labour Ministers Meeting : ALMM) ซึ่งเป็นการประชุมผู้นำระดับกระทรวงแรงงานของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง10ประเทศเข้าร่วม การประชุมโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาแรงงานและพิจารณาให้ความร่วมมือระหว่างกันในด้านแรงงานและกำลังคนในกลุ่มอนุภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ที่การประชุมจะกำหนดแนวทางและโครงการด้านแรงงานร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมด้านต่างๆ ดังนี้

การรวบรวมวิเคราะห์ แจกจ่ายข้อสนเทศเกี่ยวกับแรงงานและกำลังคนรวมถึงการกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกัน

การให้ทุนการศึกษาและดูงานในด้านการบริหารแรงงาน การพัฒนากำลังคน การส่งเสริมการมีงานทำ การฝึกพัฒนาอาชีพ แรงงานสัมพันธ์และอื่นๆ

สนับสนุนการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับ วิธีการรวบรวมสถิติแรงงาน การทำงานต่ำกว่าระดับการว่างงาน แรงงานสัมพันธ์ องค์กรนายจ้างและลูกจ้าง สุขอนามัยในการทำงาน อนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศในเรื่องต่างๆ เป็นต้น

---

[13] ชลิดา โตสิตระกูล, “สิทธิในการทำงานของคนต่างด้าวในประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548).

ให้แต่ละประเทศสมาชิกพิจารณาเกี่ยวกับการลงทุนของชาวต่างประเทศโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยว กับการทำงาน การกีดกันด้านแรงงาน การกระจายรายได้ การเคลื่อนย้ายแรงงานความจำเป็นพื้นฐานในระดับภูมิภาค และในแต่ละประเทศสมาชิก ธุรกิจที่ไม่มีระบบ การบริหารค่าจ้าง สุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน รวมถึงหัวข้อที่เกี่ยวกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศเป็นต้น

การให้ความสนใจพิเศษแก่ การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้กำลังแรงงานคนพื้นฐาน การดำเนินโครงการที่จะช่วยให้มี การทำงานมากขึ้น การคุ้มครองแรงงานเด็ก แรงงานเพื่อการเพิ่มผลผลิต ระบบค่าจ้าง และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การดำเนินโครงการร่วมในการพัฒนาวิชาการที่เหมาะสมในด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการจัดการบริหารการพัฒนาและส่งเสริมนโยบายที่เหมาะสมในด้านประชากรและวิชาการที่เกี่ยว กับแรงงาน

จะเห็นได้ว่าการประชุมนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา แรงงานและพิจารณาให้ความร่วมมือระหว่างกันในด้านแรงงานในกลุ่มอนุภาคอาเซียนทั้งนี้ที่ประชุมจะกำหนดแนวทางและโครงการด้านแรงงาน ร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมด้านต่างๆดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งกิจกรรมหนึ่งที่ทำ คือ การสนับสนุนการจัดการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศในเรื่องต่างๆ[14]

1.6.บทบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (MOU Thai – Laos)

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์มีวัตถุประสงค์ ที่จะศึกษาถึงความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ในเรื่องของการจ้างงานหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า (MOU Thai – Laos) จะได้ศึกษาถึงเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ของบทบันทึกความเข้าใจดังกล่าวและจะได้นำไปสู่การวิเคราะห์ความตกลงดังกล่าวได้มีการปฏิบัติได้หรือไม่เพียงใด ต่อกับปัญหาการแก้ไขแรงงานลาวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย รวมทั้งแรงงานที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย จะได้รับการคุ้มครองต่อสิทธิประโยชน์หรือไม่ภายใต้บทบันทึกดังกล่าวและจะได้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและหาแนวทางที่เหมาะสมร่วมกัน

---

[14] อารยา ชินวรโกมล.

ด้วยการเกิดปรากฏการณ์ของแรงงานลาวในประเทศไทยซึ่งเป็นปัญหาที่มีลักษณะระหว่างประเทศ กล่าวคือ มีการเคลื่อนย้ายของแรงงานจากประเทศลาวมายังประเทศไทย นั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการจัดการต่อประชากรโดยเฉพาะในเรื่องการจ้างแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน และการส่งกลับแรงงาน การแก้ไขปัญหาโดยรัฐใดรัฐหนึ่งเพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่มีประสิทธิภาพตามสมควร ฉะนั้นเพื่อให้การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพจึงควรจะเป็นเรื่องของความร่วมมือกัน และจัดการปัญหาร่วมกัน ซึ่งอาจปรากฏในลักษณะของการสร้างนโยบายระหว่างประเทศร่วมกัน(common policy) หรือการสร้างแผนปฏิบัติการร่วมกัน(Common Action Plan) หรือการสร้างองค์กรจัดการร่วมกัน (Common Management Organ)

ภายใต้ความสัมพันธ์ดี ระหว่างกันของสองรัฐบาลคือ รัฐบาลแห่งราชอาณาจักร กับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ที่มีความร่วมมือกันในการแก้ไขทางสถานะทางกฎหมายของบุคคลจากนอกระบบให้เข้าสู่ในระบบโดยเฉพาะในเรื่องของปัญหาแรงงาน ฉะนั้น สองรัฐบาลจึงได้ทำความตกลงในลักษณะของบทบันทึกความเข้าใจร่วมกันในเรื่องของความร่วมมือด้านการจ้างงาน โดยมุ่งที่จะจัดการกับปัญหาการจ้างงานผิดกฎหมาย เนื่องจากสถานการณ์ของการลักลอบของคนลาวซึ่งเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ยามใดสองรัฐบาลก็มีความเป็นห่วงเป็นใยต่อกับปัญหาดังกล่าว เพื่อหวังว่าจะมีความสะดวกในการคุ้มครองการเข้าออกเมืองและในการคุ้มครองแรงงานให้เข้าในระบบบนพื้นฐานต่างฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกันโดยไม่แทรกแซงเข้ากิจการภายในของกันและกัน

ผลจากการศึกษาภายใต้บทบันทึกความเข้าใจ ดังกล่าว ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นได้ 4 กรณีด้วยกันกล่าวคือ 1) การดำเนินการที่เหมาะสมในการจ้างงาน 2) มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการส่งกลับแรงงานที่ครบวาระการจ้างงานหรือถูกเนรเทศโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาคีอีกฝ่ายไปยังภูมิลำเนา

เดิม 3) การคุ้มครองอันสมควรแก่แรงงานทั้งสองฝ่าย และ 4) การป้องกันและปราบปรามการข้ามแดนผิดกฎหมาย การค้าแรงงานเถื่อน และการจ้างแรงงานที่ผิดกฎหมาย

แนวทางในการปฏิบัติภายใต้บทบันทึกความเข้าใจ

1) ความร่วมมือในการจัดการปัญหาการจ้างงาน ได้กำหนดถึงระบบความร่วมมือระหว่างรัฐในการจัดหางานโดยกำหนดให้รัฐที่ต้องการแรงงานอาจแจ้งให้อีกรัฐภาคีทราบถึงความต้องการจ้างงาน จำนวน ระยะเวลา คุณสมบัติที่ต้องเงื่อนไขและค่าตอบแทนที่นายจ้างเสนอให้โดยที่รัฐอีกฝ่ายหนึ่งจัดส่ง บัญชีรายชื่อผู้สมัครงาน โดยกำหนดให้บัญชีดังกล่าวมีข้อมูลเกี่ยวกับอายุ

ภูมิลำเนา บุคคลอ้างอิง การศึกษา ประสบการณ์ และอื่นๆ ที่เห็นว่าจำเป็นสำหรับการพิจารณาของนายจ้าง

2) ความร่วมมือในเรื่องการปฏิบัติต่อแรงงานลาวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน คือ กำหนดให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่จะร่วมมือกับหน่วยงานด้านตรวจคนเข้าเมือง และส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกโดยนายจ้าง และได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องโดยการดำเนินการตรวจลงตรา หรือเอกสารอนุญาตเข้าเมืองในรูปแบบอื่น ใบอนุญาตทำงาน การประกัน หรือการบริการสุขภาพ การชำระเงินเข้ากองทุนเพื่อการส่งกลับตามที่กำหนดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของแต่ละประเทศและภาษีหรืออื่นๆตามที่ประเทศเกี่ยวข้องกำหนด

3) การคุ้มครองแรงงานหรือมาตรฐานการจ้างงาน กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องคุ้มครองแรงงานตามที่ระบุไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องของรัฐ แรงงานของรัฐภาคีจะได้รับค่าจ้างและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ตามที่กฎหมายท้องถิ่นได้รับตามหลักการ การไม่เลือกปฏิบัติและความเท่าเทียมกันทางเพศ เชื้อชาติ และศาสนา ข้อพิพาทระหว่างแรงงานกับนายจ้างในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานจะต้องได้รับการคลี่คลายแก้ไขโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบภายในของประเทศที่เป็นผู้จ้างงาน

4) การดำเนินการต่อการจ้างแรงงานผิดกฎหมาย รัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการในการสกัดกั้น ป้องกันปราบปรามการข้ามพรมแดนโดยผิดกฎหมายและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นการค้ามนุษย์ การเข้าเมืองผิดกฎหมาย การค้าแรงงานเถื่อน และการจ้างแรงงานผิดกฎหมาย[15]

ผลที่ได้รับจากความร่วมมือด้านแรงงานไทย และแรงงานลาวได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วย ความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๕ ทั้งสองฝ่ายได้หารือทั้งในระดับนโยบาย และระดับเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องเพื่อกำหนดแนวทางร่วมมือในการแก้ไขปัญหาแรงงานลาว-ไทยที่หลบหนีเข้าเมือง กำหนดขั้นตอนการจ้างแรงงาน และให้การคุ้มครองแรงงานสัญชาติของแต่ละฝ่ายอย่างเหมาะสม ปัจจุบัน ความร่วมมือมีความคืบหน้าตามลำดับดังนี้

- การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวสัญชาติลาวในไทย ทางการลาวได้จัดส่งคณะเจ้าหน้าที่มาพิสูจน์สัญชาติแรงงานลาวในไทยตั้งแต่ เดือนมิถุนายน พ.ศ.2548 ข้อมูล ณ. วันที่ 31

---

[15] บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (MOU Thai – Laos) ว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน พ.ศ. 2545.

พฤษภาคม พ.ศ. 2549 สรุปได้ว่า มีแรงงานสัญชาติลาวมาขอรับการพิสูจน์สัญชาติจำนวน 43,788 คน จากที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในปี พ.ศ.2548 จำนวน 90,073 คน ได้รับการรับรอง 43,657 คน และในปัจจุบันทั้งสองรัฐบาลก็ยังได้สืบต่อร่วมมือกันในการดำเนินการ การพิสูจน์สัญชาติแรงงานลาวรอบใหม่ชุดที่สามเพื่อปรับเปลี่ยนสถานะแรงงานส่วนที่เหลือในประเทศไทย

- การนำแรงงานลาวกลุ่มใหม่มาทำงานในไทยโดยถูกกฎหมาย ไทยมีความต้องการแรงงานจากลาวจำนวนมากเพื่อรองรับการขยายตัวทางอุตสาหกรรมและการเกษตร ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 กรมการจัดหางานได้ส่งข้อมูลแจ้งความต้องการจ้างแรงงานของนายจ้างให้ฝ่ายลาวรับสมัคร และคัดเลือกคนงาน จำนวน 52,103 คน และได้มีการส่งแรงงานลาวมาทำงานในไทยแล้วประมาณ 3,500 คน[16]

นอกจากการดำเนินการของความร่วมมือทั้งสองฝ่ายหรือทางรัฐบาลไทยและรัฐบาลลาวภายใต้ บันทึกความเข้าใจว่าด้วย ความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน ทางสถานเอกอัครราชทูตแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ประจำประเทศไทยก็ยังได้มีการดำเนินการคอยให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานที่หลบหนีเข้าเมืองและได้ออกหนังสือยืนยันว่าเป็นคนลาวหรือหนังสือเดินทางเพื่อส่งกลับประเทศลาวในแต่ละวันไม่ต่ำกว่า 50 คน โดยประมาณ และได้ทำบัตรให้สำหรับคนลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยแบบถูกกฎหมายซึ่งผู้ที่ได้รับบัตรนี้เป็นบุคคลที่ได้ขึ้นทะเบียนและได้อยู่ภายใต้การคุ้มครองของสถานทูตลาว[17]

ผลจากการศึกษาเนื้อหาสาระของบทบันทึกว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงาน จึงสรุปได้ว่าบทบันทึกความเข้าใจ โดยมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการแก้ไขแรงงานทั้งสองฝ่ายที่ผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐภาคี โดยมีการปรับสถานภาพให้เป็นแรงงานที่ถูกกฎหมาย และจัดระบบในการจ้างแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน การส่งกลับแรงงาน และการส่งกลับแรงงานซึ่งยังคงต้องเป็นไปตามกฎหมายภายในของรัฐภาคี ทั้งในเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการได้รับอนุญาตให้ทำงาน ตลอดข้อกำหนดในงานหรืออาชีพสงวนไว้สำหรับคนชาติ และงานหรืออาชีพที่กฎหมายกำหนดให้คนต่างด้าวสามารถทำได้

---

[16] สืบค้นจาก http://www.mfa.go.th/web/479.php?id=148

[17] บัตรที่ขึ้นทะเบียนกับทางสถานทูตหรือกงสุลที่เป็นสมุดสีเหลืองนั้นใช้สำหรับคนลาวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเท่านั้นเพื่อความสะดวกในการคุ้มครองและติดตามต่อกับคนลาวหรือแรงงานลาวในประเทศไทย มิได้หมายถึงการขึ้นทะเบียนแรงงานตามกฎหมายไทยและไม่มีผลตามกฎหมายไทย

ข้อสังเกตแม้ว่าทั้งสองรัฐบาลไทย-ลาว จะมีบทบันทึกว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงาน MOU จัดระบบในการจ้างแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน ตลอดถึงการส่งกลับแรงงานเมื่อครบวาระก็ตาม แต่ยังไม่สามารถรับประกันได้ว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอหรือยังตามความมุ่งประสงค์ของ MOU

ในบางครั้งบางกรณีก็ไม่เป็นไปตามสัญญาที่ได้ทำกันไว้ว่า ผู้ทำงานจะได้รับการคุ้มครองในด้านต่างๆตามกฎหมายในที่ตนไปทำงาน แต่ในที่สุดก็ไม่ได้รับการคุ้มครองทำให้นายจ้างบางกลุ่มหรือนายจ้างบางคนยังเอารัดเอาเปรียบลูกจ้างบ่อยครั้ง รวมทั้งกรณีที่แรงงานถูกกฎหมายและกรณีที่แรงงานไม่ถูกกฎหมาย

ตัวอย่าง 1 ในกรณี นางไหม สีดาวง ในข้อเท็จจริงดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ 1 ข้อ 2.1แล้ว ตามข้อที่ 17 ของ MOU ได้กำหนดว่า ภาคีจะคุ้มครองแรงงานตามที่ระบุไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศนั้น หมายว่าในกรณี นางไหม สีดาวง นี้ก็จะต้องได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายไทย ตามบทบัญญัติข้อที่ 18 ที่ได้กำหนดว่า แรงงานของคู่ภาคีจะได้รับค่าจ้างและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ตามที่แรงงานท้องถิ่นได้รับตามหลักการการไม่เลือกปฏิบัติ

จากกรณีดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า ถึงแม้นางไหมจะได้เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายของทั้งสองประเทศก็ตาม แต่นางไหมก็ไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างดีและไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับ เหตุอาจเกิดขึ้นเพราะว่าองค์กรหรือหน่วยของรัฐที่มีหน้าที่คุ้มครองดูแลในด้านนี้ไม่ได้ลงติดตามตรวจสอบในพื้นที่ตามโรงงานต่างๆอย่างจริงจังและหน่วยงานของรัฐผู้ส่งที่ดูแลด้านนี้ก็คงไม่ได้ติดตามหลังจากที่ส่งแรงงานลาวไปแล้วนั้น หรือทางบริษัทหรือหน่วยงานที่รับแรงงานนั้นได้จัดส่งแรงงานถูกตามสัญญาที่ตกลงกันหรือไม่ และได้รับการคุ้มครองแรงงานภายใต้ MOU หรือไม่ ดังนั้นจึงทำให้นายจ้างเอารัดเอาเปรียบลูกจ้างได้

ตัวอย่าง 2 ในกรณีของนายวง โคดสมบัติ (แก่น) เป็นคนที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย เกิดเมื่อวันที่ 8สิงหาคม พ.ศ. 2518 ที่บ้านร่มสักเหนือ อำเภอเมืองบาเจียง แขวงจำปาศักค์ ประเทศลาวได้เข้ามาในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2539 โดยไม่ได้มีหนังสือใดๆเลยติดตัวมาเพราะลักลอบเข้าเมือง ซึ่งอาศัยในประเทศไทยแบบหลบๆซ่อนๆเพราะกลัวที่จะถูกจับ ต่อมาในปลายปี พ.ศ.2546 นายวง โคดสมบัติ ตัดสินใจเข้าไปหาทางสถานทูตเพื่อขอหนังสือเดินทางกลับประเทศลาว และในที่สุดทางสถานทูตลาวประจำประเทศไทยก็ได้ออกหนังสือ[18]ให้นายวงเพื่อส่งกลับประเทศลาว นาย

---

[18] หนังสือที่ออกให้โดยทางแผนกกงสุลในสถานทูตลาวที่ประจำอยู่บางกอกประเทศไทย เป็นสมุดสีเหลือง เป็นประเภทหนังสือการเดินทาง เป็นหนังสือที่ใช้แทนPASSPORTสามารถใช้ได้ครั้งเดียวภายในกำหนดเวลา 5 วัน นับแต่วันที่ออกเป็นต้นไป

วงบอกว่าพอมาถึงด่านตรวจคนเข้าเมืองป่าติ้ว อำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ก็ได้ถูกตรวจบัตร และนายวงก็เอาหนังสือที่ออกให้โดยทางสถานทูตลาวให้ดูแต่มีเจ้าหน้าตำรวจบางคนไม่ยอมรับต่อหนังสือดังกล่าว และตำรวจยังบอกว่ามันคนละเรื่องเพราะเข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่มี PASSPORT แต่ในที่สุดก็ต้องได้จ่ายเงินให้เจ้าหน้าที่ 1,000 บาท ถ้าไม่จ่ายให้เจ้าหน้าที่จะไม่ยอมปล่อยให้ไปเข้าไปยังลาว ในขณะเวลานั้นเจ้าหน้าที่ยังห้ามไม่ให้ทุกคนติดต่อหรือคุยทางโทรศัพท์เป็นอันขาด ต่อมาเวลาประมาณ 9-10 นาฬิกา เจ้าหน้าที่อยู่ที่ด่านก็เอารถไปส่งถึงชายแดนระหว่างอุบลราชธานีกับจำปาสักประเทศลาว และได้มาเสียอยู่ที่ด่านฝั่งไทยอีก 400 บาท และฝั่งลาวอีก 200 บาทรวมเป็น 1,600 บาท จึงถึงประเทศลาว[19]

2. กฎหมายที่รับรองสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยภายใต้กฎหมายไทย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ จะได้ศึกษาถึงกฎหมายที่รับรองสถานะของบุคคลภายใต้กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการรับรองสิทธิของบุคคลได้มีกฎหมายใดบ้างและแต่ละข้อของกฎหมายนั้น จะมีการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะได้ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

จากการศึกษาเรื่องสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยภายใต้กฎหมายไทย พบว่าได้มีหลายกฎหมายที่ได้มีข้อบัญญัติถึงการรับรองทางสถานะหรือสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล อย่างเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาดังต่อไปนี้

2.1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

จากการศึกษาเรื่องสถานะทางกฎหมายของบุคคลภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยังไม่พบเห็นข้อบัญญัติใดที่กีดห้ามหรือจำกัดและการจำแนกทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เหล่ากำเนิด เป็นต้น ดังที่ปรากฏในมาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติไว้ว่า” ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อม

[19] สัมภาษณ์, นายวง โคดสมบัติ (แก่น), วันที่15 กันยายน พ.ศ.2551.

ได้รับความคุ้มครอง ” นอกนั้นบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม อันขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม[20] บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน[21]และบุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น[22]

2.2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ จะได้ศึกษากฎหมายที่รับรองถึงสถานะทางกฎหมายของบุคคลภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ว่าจะมีการรับรองสถานะทางกฎหมายหรือไม่และจะมีใครบ้างที่สามารถเข้าร่วมในการทำสัญญาในการจ้างงานได้ ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์[23]และในกรณีผู้ที่ได้ทำการสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้วก็จะถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการกระทำใดๆได้ทั้งสิ้นหรือ

---

[20] มาตร 30 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

[21] มาตร 43 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

[22] มาตร 28 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

[23] มาตรา 19.

สามารถทำสัญญาได้[24] ในกรณีที่ผู้เยาว์ประกอบธุรกิจหรือเป็นลูกจ้างในสัญญาจ้างแรงงาน ผู้แทนที่ชอบด้วยกฎหมายอาจให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการประกอบธุรกิจทางการค้าหรือธุรกิจอื่น หรือในการทำสัญญาเป็นลูกจ้างในสัญญาจ้างแรงงานได้ ในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้ในความเกี่ยวพันกับการประกอบธุรกิจหรือการจ้างแรงงาน[25]

2.3. **พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.** 2522

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงสถานะทางกฎหมายของบุคคลภายใต้กฎหมายเข้าเมืองที่เกี่ยวกับ สิทธิในการเข้าเมืองของคนต่างด้าว ที่มีความประสงค์ที่จะเข้ามาในราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะมีสิทธิในการเข้าเมืองหรือไม่อย่างไร ตลอดถึงสิทธิในการสัญจรไปมาและสิทธิในการมีถิ่นที่อยู่อาศัยในราชอาณาจักรไทยหรือไม่ ดังต่อไปนี้

โดยปกติแล้วบุคคลทั่วไปย่อมมีสิทธิที่จะเดินเข้าออกนอกประเทศได้อย่างเสรีภาพ ซึ่งไม่อาจมีบุคคลใดหนึ่งที่จะสามารถตัดสิทธิของบุคคลใดหนึ่งได้โดยพลการ เพราะสิทธิในการเดินทางสัญจรไปมารวมถึงการเข้าออกประเทศ แต่การเข้าและออกนอกประเทศได้ ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายการเข้าเมืองทั้งสองประเทศหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีหนังสือผ่านแดนอย่างถูกต้องตามวิธีการและขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด ถ้าไม่อย่างนั้นจะอาจกลายเป็นบุคคลที่เข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งตามมาตรา 11 แห่งกฎหมายการเข้าเมืองของราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร จะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานีหรือท้องที่และตามกำหนด เวลา ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ”นอกนั้นกฎหมายไทยยังได้มีข้อยกเว้นแก่คนต่างด้าวบางกรณีโดยไม่ต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือใดๆก็ได้กล่าวคือ ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะทางน้ำหรือทางอากาศซึ่งเพียงแต่แวะเข้ามายังท่าสถานีหรือท้องที่ในราชอาณาจักรแล้วกลับออกไปเพื่อประโยชน์ในการควบคุมบุคคลดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือสำคัญตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อให้ถือไว้ก็ได้ คนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราวโดยปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่ง

---

[24] มาตรา 20.

[25] มาตรา 27.

ประเทศนั้น คนโดยสารรถไฟผ่านแดนซึ่งถือตั๋วโดยสารทอดเดียวตลอดเพียงแต่ผ่านอาณาเขตประเทศไทยไปนอกราชอาณาจักรตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้นๆและรวมตลอดถึงผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะแห่งรถไฟเช่นว่านั้นด้วยและมาตรา 15 ยังได้บัญญัติต่อไปอีกว่า คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรตราบเท่าที่อยู่ในฐานะดังต่อไปนี้ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติการตามหน้าที่ของคนต่างด้าวตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ นอกจากการปฏิบัติหรือการต้องห้ามตามมาตรา 11 มาตรา12 (1) (4) และ (5) และมาตรา18 วรรค 2

(1)บุคคลในคณะผู้แทนทางทูตซึ่งรัฐบาลต่างประเทศส่งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในราชอาณาจักรหรือซึ่งเดินทางผ่านราชอาณาจักรเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในประเทศอื่น

(2)พนักงานฝ่ายกงสุลและลูกจ้างฝ่ายกงสุลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศส่งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในราชอาณาจักรหรือซึ่งเดินทางผ่านราชอาณาจักรเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในประเทศอื่น

(3)บุคคลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศโดยความเห็นชอบของรัฐบาลไทยให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักร

(4)บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักรเพื่อรัฐบาลไทยตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ

(5)หัวหน้าสำนักงานขององค์การหรือทบวงการระหว่างประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองการดำเนินงานในประเทศไทย หรือซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้ความเห็นชอบด้วยแล้วและรวมถึงพนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นซึ่งองค์การหรือทบวงการเช่นว่านั้นแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักรเพื่อองค์การหรือทบวงการดังกล่าวหรือเพื่อรัฐบาลไทยตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับองค์การหรือทบวงการระหว่างประเทศนั้น

(6)คู่สมรสหรือบุตร ซึ่งอยู่ในความอุปการะและเป็นส่วนแห่งครัวเรือนของบุคคลตาม (1) (2) (3) (4) หรือ (4) (7) คนรับใช้ส่วนตัวซึ่งเดินทางจากต่างประเทศเพื่อมาทำงานประจำเป็นปกติ ณ ที่พักอาศัยของบุคคล ตาม (1) หรือบุคคลซึ่งได้รับเอกสิทธิเท่าเทียมกันกับบุคคลซึ่งมีตำแหน่งทางทูตตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศหรือกับองค์การหรือทบวงการระหว่างประเทศ ในกรณีตาม (1) (2) (6) หรือ (7) ให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศและหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน

ถึงแม้ว่าบุคคลทุกคนจะมีสิทธิในการเดินทางสัญจรไปมาเข้าออกได้อย่างเสมอภาคกันก็ตาม ตามที่กฎหมายและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรกำหนดไว้ก็ตาม ถ้าหากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหากเห็นไม่สมควรที่จะอนุญาตเพราะอาจมีส่วนพัวพันถึงความไม่สงบ ความมั่นคง

ภายใน ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็อาจไม่อนุญาตให้เข้าราชอาณาจักรไทยก็ได้ ซึ่งมาตรา 12 แห่งกฎหมายการเข้าเมืองของราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติไว้ว่า ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร

(๑) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศหรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ

การตรวจลงตราและการยกเว้นการตรวจลงตราให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตรวจลงตราตาม (1) ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง[2]

(2) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร

(3) เข้ามาเพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกรหรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้วยกำลังกาย โดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้หรือการฝึกทางวิชาการหรือเข้ามาเพื่อทำงานอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

(4) วิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5)ยังมิได้ปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษหรือฉีดวัคซีนหรือปฏิบัติการอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามที่กฎหมายบัญญัติและไม่ยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองกระทำการเช่นว่านั้น

(6)เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดที่ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง

(7)มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือบุคคลซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ

(8)มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากรหรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(9)ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกันตามที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 14 (10) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 16 (11) ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศ

เนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้วหรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรโดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีได้พิจารณายกเว้นให้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

ในกรณีพิเศษเฉพาะเรื่องรัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือ

จำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใดๆ หรือจะยกเว้นไม่จำต้องปฏิบัติพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีใด ๆ ก็ได้

ในการตรวจและพิจารณาว่าคนต่างด้าวผู้ใดต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่ พนักงาน เจ้าหน้าที่มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นไปพักอาศัยอยู่ ณ สถานที่ที่เห็นสมควรโดยให้คำรับรองว่าจะมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อรับทราบคำสั่งตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดก็ได้ หรือถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรจะเรียกประกันหรือเรียกทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดตามที่เห็นเหมาะสมเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัติในวรรคหนึ่งพนักงานเจ้าที่มีอำนาจเรียกบุคคลซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของบุคคลนั้นอาจเป็นประโยชน์แก่กรณีที่สงสัยให้มาสาบานหรือปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าคนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการอันระบุในมาตรา12(8)หรือ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนั้นหรือหญิงหรือเด็กคนใดเข้ามาเพื่อการเช่นว่านั้น พนักงานเจ้าที่อาจอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรได้ชั่วคราวโดยสั่งให้บุคคลดังกล่าวมารายงานตนและตอบคำถามของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือจะสั่งให้ไปรายงานตนและตอบคำถามของเจ้า

พนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ผู้นั้นอาศัยอยู่ตามระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดก็ได้แต่ระยะเวลาที่กำหนดให้รายงานตนและตอบคำถามต้องห่างกันไม่น้อยกว่า 7 วันต่อครั้ง

ในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่กักตัวคนต่างด้าวผู้ใดไว้ ตามมาตรา 19 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นได้เท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี แต่ห้ามมิให้กักตัวไว้เกิน 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกกักตัวมาถึงที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นจะยืดเวลาเกิน 48 ชั่วโมงก็ได้ แต่มิให้เกิน 7 วันและให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกเหตุจำเป็นที่ต้องยืดเวลาไว้ให้ปรากฏด้วย

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องกักตัวคนต่างด้าวผู้ใดไว้เกินกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีอำนาจกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ต่อไปอีกได้ และศาลอาจสั่งให้มีอำนาจกักตัวไว้เท่าที่จำเป็นครั้งละไม่เกิน 12 วันแต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ปล่อยตัวไปชั่วคราวโดยเรียกประกันหรือเรียกทั้งประกันและหลักประกันก็ได้

2.4. **พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ.**2481

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ จะได้ศึกษาถึงสถานะทางกฎหมายของบุคคลภายใต้กฎหมายการขัดกันของกฎหมายไทยในเมื่อมีกรณีมีข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาที่มีสัญชาติต่างกัน หากมีการทำสัญญาขึ้นแล้วไม่สามารถที่จะปฏิบัติต่อกัน มีการขัดกันทางกฎหมายแล้วจะใช้กฎหมายของประเทศใด

ความสามารถและความไร้ความสามารถของบุคคลย่อมเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลนั้น แต่ถ้าคนต่างด้าวทำนิติกรรมในประเทศไทย ซึ่งตามกฎหมายสัญชาติคนต่างด้าวนั้นย่อมจะไร้ความสามารถหรือมีความสามารถอันจำกัดสำหรับนิติกรรมนั้น ให้ถือว่าบุคคลนั้นมีความสามารถทำนิติกรรมนั้นได้เพียงเท่าที่จะมีความสามารถตามกฎหมายไทย ความในวรรคนี้ไม่ใช้แก่นิติกรรมตามกฎหมายครอบครัวและกฎหมายมรดก

ในกรณีที่เป็นนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ความสามารถของบุคคลที่จะทำนิติกรรมเช่นว่านั้น ย่อมเป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่

ถ้าคนต่างด้าวในประเทศสยามได้ไปเสียจากภูมิลำเนาและถิ่นที่อยู่ตามเงื่อนไข ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 53 และ 54 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่ศาลสยามจะสั่งการให้ทำพลางตามที่จำเป็นนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายสยาม คำสั่งให้คนต่างด้าวดังกล่าวแล้วเป็นคนสาบสูญ และผลแห่งคำสั่งนั้นเท่าที่ไม่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศสยาม ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคนต่างด้าวนั้น[26]

<u>ตัวอย่าง</u> 1 ในกรณีของนายเป็ง ในข้อเท็จจริงดังที่ได้กล่าวในข้อที่ 1.1.1 ของบทที่ 3 โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ถามว่า ศาลไทยจะต้องใช้กฎหมายของประเทศใดในการกำหนดความสามารถในการทำนิติกรรมของนายเป็ง เพราะเหตุใด

โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล นิติสัมพันธ์ของเอกชน ที่มีลักษณะระหว่างประเทศย่อมตกอยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล และหากนิติสัมพันธ์

---

[26] มาตรา 10,11 พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๑.

ของเอกชนนั้นมีลักษณะเป็น “นิติสัมพันธ์ตามกฎหมายเอกชนที่มีลักษณะระหว่างประเทศ” นิติสัมพันธ์นี้ก็ย่อมตกอยู่ภายในกฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายของรัฐที่มีการกล่าวอ้างความเป็นระหว่างประเทศของนิติสัมพันธ์ ทั้งนี้ ไม่ว่าคู่กรณีอีกฝ่ายจะเป็นรัฐหรือองค์กรของรัฐก็ตาม

ในกรณีที่มีการกล่าวอ้างความเป็นต่างด้าวของนาย เป็ง จึงจะต้องนำเอาหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลมาใช้ในการพิจารณาความสามารถของบุคคลดังกล่าว ซึ่งกฎหมายนี้ก็รับรองให้ใช้กฎหมายขัดกันของรัฐที่มีการกล่าวอ้างนิติสัมพันธ์ เว้นแต่กรณีจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

ในเมื่อมีการกล่าวอ้างความสามารถของนาย เป็ง ในประเทศไทย จึงจะต้องใช้ พ.ร.บ.ว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ.2481 ในการเริ่มพิจารณานิติสัมพันธ์

โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ความสามารถโดยทั่วไปของบุคคลตกอยู่ภายใต้มาตรา 10 วรรค 1 แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ.2481 ซึ่งกำหนดว่า "ความสามารถและความไร้ความสามารถของบุคคลย่อมเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลนั้น" ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ภายใต้กฎหมายขัดกันไทย ความสามารถของบุคคลย่อมตกอยู่ภายใต้กฎหมายสัญชาติของบุคคล หรือกล่าวอย่างชัดเจน ก็คือ กฎหมายของรัฐเจ้าของสัญชาติของบุคคล

แต่ตามข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายเป็ง ไม่อาจได้สัญชาติไทย เพราะไม่มีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศไทยอันที่จะทำให้ได้สัญชาติไทย อีกทั้งยังไม่ปรากฏเอกสารรับรองความเป็นคนสัญชาติลาวจากรัฐลาว แม้มีเอกสารของทางราชการไทยระบุว่า นายเป็งมีสัญชาติลาว ก็ไม่อาจทำให้นายเป็งมีสถานะเป็น “คนสัญชาติลาว” โดยความเป็นจริง นายเป็งก็ยังตกเป็น “คนไร้สัญชาติ” จึงไม่อาจจะหากฎหมายสัญชาติมากำหนดความสามารถได้ ในกรณีเช่นนี้ จึงจะต้องใช้มาตรา 6 วรรค 3 ในการแก้ปัญหาการขัดกันแห่งสัญชาติของบุคคลธรรมดาในทางลบที่เกิดขึ้น (Negative Conflict of Nationalities) กล่าวคือ “สำหรับบุคคลผู้ไร้สัญชาติ ให้ใช้กฎหมายภูมิลำเนาของบุคคลนั้นบังคับ ถ้าภูมิลำเนาของบุคคลนั้นไม่ปรากฏ ให้ใช้กฎหมายของประเทศซึ่งบุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่บังคับ” ดังนั้น จึงต้องย้อนไปพิจารณาว่า นายเป็งมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยหรือไม่

โดยข้อเท็จจริงปรากฏว่า ครอบครัวของนายเป็งตั้งบ้านเรือนอยู่ในประเทศไทย โดยผลของมาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย จึงต้องถือว่า นายเป็งย่อมมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ดังนั้นความสามารถในทางกฎหมายของเขาจึงตกอยู่ภายใต้กฎหมายไทย ทั้งนี้ โดยผลของมาตรา 10 และมาตรา 6 วรรค 3 แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยการขัดกันแห่ง

กฎหมาย พ.ศ.2481 จึงต้องเอาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยมาใช้ในการกำหนดปัญหาความสามารถของเขาได้เลย[27]

ตัวอย่าง 2 นายพอนไชย เป็นลูกจ้าง มีสัญชาติลาว อายุ 19 ปี ได้ทำสัญญากับ เจ้าของร้านอาหาร(ที่เป็นผับ สถานบันเทิง) ที่มีสัญชาติไทย เป็นนายจ้าง สัญญาทำอยู่ร้านอาหารดินแดง ซอย 23 ปากซอยหมอเหล็ง ได้รับเงินเดือน 6,000 บาทต่อเดือน ซึ่งมีวันพักผ่อน 2 วันต่อเดือน และอีกในกรณีหนึ่ง คือ นาย ผาสุก เป็นลูกจ้าง อายุ 18 ปี ได้ทำงาน อยู่ร้านขายไอศกรีม อยู่สุขุมวิท ซึ่งได้รับเงิน 4,800 บาทต่อเดือน ทั้งสองกรณีนี้สัญญาได้ทำขึ้นในประเทศไทย ถ้าหากเกิดกรณีมีข้อพิพาทระหว่างนายจ้างและลูกจ้างจะใช้กฎหมายของประเทศใดมาบังคับ

จากปัญหาดังกล่าวจึงมีประเด็นอยู่ที่ว่า ปัญหาเรื่องความสามารถของบุคคลที่จะทำสัญญา โดยอิงตามกฎหมายของประเทศไทยแล้ว บุคคลที่จะถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถได้หรือบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์[28] ส่วนในกฎหมายลาวนั้นบุคคลที่จะถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถได้หรือทำสัญญาได้นั้นต้องเป็นบุคคลที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์

โดยปกติแล้วหากเกิดมีข้อพิพาทกันแล้ว จะต้องได้ใช้กฎหมายของสถานที่หรือภูมิลำเนาที่มีทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ หรืออาจจะอิงตามสถานที่ที่ข้อพิพาทเกิดขึ้นเป็นกฎหมายที่นำมาปรับใช้และอีกประการณ์หนึ่งก็คือในสถานที่ที่สัญญาเกิดขึ้น ถ้าสัญญาทำขึ้นอยู่ที่ใดก็จะต้องนำเอากฎหมายของประเทศนั้นมาปรับใช้[29]

2.5. พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงสิทธิในการทำงานภายใต้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ว่าสิทธิดังกล่าวจะได้ถูกรับรองไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่เพียงใด ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวฉบับนี้ได้มีการรับรองสิทธิในการทำงานได้ บนพื้นฐานและเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวและเป็นไปตามตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ โอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทยและความต้องการของคนต่างด้าวที่จำเป็นต่อการ

---

[27] สืบค้นจาก archan well.org .

[28] มาตรา 19 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

[29] มารตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2441.

พัฒนาประเทศ ทั้งนี้จะกำหนดให้แตกต่างกันระหว่างคนต่างด้าวทั่วไปกับคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานและคนต่างด้าวที่ไม่อาจขอรับใบอนุญาตทำงานได้[30] ในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือตามกฎหมายอื่น ให้ผู้อนุญาตตามกฎหมายดังกล่าวมีหนังสือแจ้งการอนุญาตนั้นต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยรายละเอียดที่อธิบดีกำหนดโดยเร็ว[31] นอกนั้นในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังอนุญาตให้คนต่างด้าวทำได้แต่ไม่อาจที่จะขอรับใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 9 เพราะเหตุดังต่อไปนี้ อาจขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนเพื่อทำงานตามประเภทที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามข้อเสนอแนะของกรรมการ โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติและผลกระทบต่อสังคม

1) ถูกเนรเทศตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศและได้รับการผ่อนผันให้ไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศหรืออยู่ในระหว่างรอการเนรเทศ

2) เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง แต่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการรอส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

3) ถูกถอนสัญชาติตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 หรือตามกฎหมายอื่น

4) เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515

5) เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีกำหนดในกฎกระทรวง[32] และในประเด็นสุดท้าย ถึงแม้ว่าห้ามมิให้ตนต่างด้าวทำงานใดนอกจากงานตามมาตรา 7 และได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน เว้นแต่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าเมืองเพื่อทำงานอันจำเป็นและเร่งด่วนที่มีระยะเวลาทำงานไม่เกิน 15 วัน แต่คนต่างด้าวจะทำงานนั้นได้ เมื่อได้มีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบ[33]

---

[30] มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

[31] มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

[32] มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

[33] มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

กล่าวโดยสรุป เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวฉบับนี้แล้ว เห็นได้ว่ามีการรับรองในเรื่องสิทธิในการทำงานของบุคคลทั้งในกรณีที่คนเข้าเมืองถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ทั้งบุคคลที่มีสิทธิอาศัยชั่วคราวและบุคคลที่ไม่มีสิทธิอาศัย แต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่เป็นการชั่วคราวในระยะเวลารอการส่งกลับ ทั้งนี้เพราะรัฐไทยถือว่าสิทธิในการทำงานนั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ฉะนั้นรัฐไทยจึงอนุญาตให้ทำงานได้บนพื้นฐานของข้อกำหนดกฎหมายและเป็นไปตามแบบวิธีของกฎกระทรวง

3. กฎหมายที่รับรองสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยภายใต้กฎหมายลาว

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงกฎหมายที่รับรองสถานะทางกฎหมายของคนลาวภายใต้กฎหมายลาวว่ากฎหมายลาวจะรับรองสถานะของบุคคลหรือไม่ ในกรณีที่ไม่สอดคล้องกันหรือมีการขัดกันทางกฎหมายแล้วกฎหมายลาวจะให้สิทธิหรืออำนาจตามกฎหมายของประเทศใด

จากการศึกษากฎหมายที่รับรองสถานะทางกฎหมายของคนลาวภายใต้กฎหมายลาว พบว่ามี 3 กฎหมายด้วยกันเช่น 1)รัฐธรรมนูญลาว 2)กฎหมายขัดกันของลาว และ 3) กฎหมายแพ่งของลาว ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาดังต่อไปนี้

3.1.รัฐธรรมนูญลาว

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงรัฐธรรมนูญลาวว่า ในรัฐธรรมนูญของลาวนั้นจะให้การคุ้มครองหรือสิทธิของคนลาวที่อยู่ต่างประเทศหรือไม่ หรือมีการจำแนกจำกัดระหว่างเพศหรือเผ่าหรือบางกลุ่มคนเท่านั้นจึงสามารถมีสถานะทางกฎหมาย

จากการศึกษาสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยภายใต้รัฐธรรมนูญลาว ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบได้ว่า ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พลเมืองลาวทุกคน โดยไม่จำแนกหญิง ชาย สถานะทางด้านสังคม ระดับการศึกษา ความเชื่อถือ และชนเผ่าล้วนแต่มีสิทธิเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย[34] พลเมืองลาวทุกคน โดยไม่จำแนกหญิง ชายมีสิทธิเสรีภาพในการสัญจรไปมารวมทั้งเข้าออกนอกประเทศของตนได้ตามที่บัญญัติไว้ในระเบียบกฎหมาย[35] คนลาวทุกคนมีสิทธิในการทำงาน และประกอบอาชีพที่ไม่ขัดกับกฎหมาย ผู้ทำงานมี

---

[34] มาตรา 35 แห่ง รัฐธรรมนูญ ส ป ป ลาว ค.ศ. 2003.

[35] มาตรา 40,46 แห่ง รัฐธรรมนูญ ส ป ป ลาว ค.ศ. 2003.

สิทธิได้รับการพักผ่อน ได้รับการรักษาในเวลาเจ็บป่วย ได้รับความช่วยเหลือในกรณีที่หมดความสามารถทำงาน พิการ ชรา และในกรณีอื่นๆตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย รัฐยังให้ความคุ้มครองต่อสิทธิและผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของพลเมืองที่อยู่ต่างประเทศด้วย[36] และทุกคนยังมีสิทธิร้องทุกข์ ร้องฟ้อง และเสนอความคิดเห็นต่อองค์การที่เกี่ยวพันถึงสิทธิและผลประโยชน์รวม หรือผลประโยชน์เฉพาะของตน คำร้องฟ้อง คำร้องทุกข์และความเห็นนั้นต้องได้รับการพิจารณาและแก้ไขตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย และนอกจากที่จะได้รับสิทธิทางด้านต่างๆแล้ว พลเมืองลาวทุกคลย่อมจะมีพันธกรณีต่อรัฐในการเสียภาษีอากร ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย[37] และนอกจากรัฐธรรมนูญแล้ว ในมาตรา 5 ของกฎหมายว่าด้วยสัญชาติลาวยังกำหนดไว้ว่า “สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว คุ้มคลอง ปกป้องสิทธิ และ ผลประโยชน์ อันชอบธรรมของพลเมืองลาวที่อาศัยอยู่ต่างประเทศ ”

3.2. **กฎหมายแพ่งของลาว**

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษากฎหมายที่รับรองถึงสถานะทางกฎหมายของบุคคลภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของลาวว่าจะมีการรับรองสถานะทางกฎหมายอย่างเสมอภาคกันหรือไม่และ จะมีภาคส่วนใดบ้างที่สามารถเข้าร่วมในการทำสัญญาในการจ้างงานได้ ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

จากการศึกษาสถานะทางกฎหมายของบุคคลภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของลาว ผู้ที่สามารถเข้าร่วมในการทำสัญญาได้นั้นมีอยู่ 3 ภาคส่วนด้วยกัน เช่น องค์การจัดตั้งของรัฐหรือรวมหมู่ด้วยกัน องค์การจัดตั้งของรัฐหรือรวมหมู่กับนิติบุคคลอื่นหรือบุคคล และนิติบุคคลหรือบุคคลด้วยกัน[38]

---

[36] มาตรา 39 แห่ง รัฐธรรมนูญ ส ป ป ลาว ค.ศ. 2003.

[37] ในกรณีของนายคำตุ่น และนางกาวีพร(ตุ่น) ถึงแม้ว่าจะออกจากประเทศลาวเป็นเวลานานก็ตามและไม่เคยกลับประเทศลาวแม้แต่ครั้งเดียวเป็นเวลาถึง (9ปีในกรณีของนายคำตุ่น) เป็นเวลา (13ปีสำหลับนางกาวีพร) แต่เขาเองก็ยังได้ปฏิบัติตามมาตรา 48 แห่ง รัฐธรรมนูญ ส ป ป ลาวตลอดมา ฉะนั้นนายตุ่นและกาวีพรจึงยังมีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับบุคคลตามมาตรา2 ของกฎหมายว่าด้วยสัญชาติลาว.

[38] มาตรา 2 แห่งกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญา ค.ศ. 1990.

สัญญาที่ถูกต้องจะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขดังต่อไปนี้ 1) ความสมัครใจของคู่สัญญา 2) มีความสามารถทางด้านการประพฤติของคู่สัญญา 3) วัตถุประสงค์ของสัญญาต้องชัดเจน มีจริง และถูกต้องตามกฎหมาย 4) เหตุผลของสัญญาต้องถูกต้องตามกฎหมาย และ 5) รูปการของสัญญาต้องสอดคล้องกับการกำหนดของกฎหมาย[39]

ความสมัครใจของคู่สัญญา

ในเมื่อคู่สัญญา หากมีความสมยอมทำสัญญาด้วยกันแล้ว ก็จะถือว่าเป็นความสมัครใจ ถือว่าเป็นความยินยอม ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดหนึ่งนั้นหากทำสัญญาขึ้นด้วยความหลงผิด หลอกลวง บังคับข่มขู่ หรือใช้ความรุนแรง หรือทำขึ้นโดยฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ ถ้าเป้าหมายของสัญญาหากไม่ถูกต้องตามที่คู่สัญญาได้ตกลงกันแล้ว ก็จะถือว่าสัญญานั้นทำขึ้นด้วยความหลงผิด ในเมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งหากได้ใช้กลฉ้อฉลซึ่งทำให้อีกฝ่ายหนึ่งหลงเชื่อ และมีความสมยอมทำสัญญานั้น ก็จะถือว่าสัญญาทำขึ้นด้วยความหลอกลวง จะถือว่าเป็นสัญญาที่ทำขึ้นด้วยการบังคับข่มขู่ หรือใช้ความรุนแรง เมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหากสมยอมทำสัญญา ย้อนความกลัวต่อการกระทำดังกล่าว ซึ่งเป็นอันตรายแก่ตนเอง ครอบครัว ทรัพย์สิน หรือญาติพี่น้องของตน จะถือว่าสัญญาที่ทำขึ้นโดยฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายเมื่อผลประโยชน์ที่เกิดจากสัญญานั้นหากไม่เสมอภาคกันระหว่างคู่สัญญา[40]

มีความสามารถทางด้านการประพฤติของคู่สัญญา

ความสามารถทางการประพฤติ หมายถึงความสามารถด้านการกระทำที่ทำให้เกิดสิทธิและ พันธกรณีทางแพ่ง แก่ตน บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะถือว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการกระทำได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นหากมีอายุแต่ 18 ปีขึ้นไป และเป็นคนไม่เสียจริต สำหรับบุคคลที่ยังไม่ถึง 18 ปี หากได้มีการสมรสถูกต้องตามกฎหมายแล้วก็จะถือว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการกระทำ [41]

วัตถุประสงค์ของสัญญาต้องชัดเจน มีจริง และถูกต้องตามกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของสัญญาหมายถึงเป้าหมายที่คู่สัญญาต้องการให้มีขึ้นวัตถุประสงค์ชัดเจน มีจริง ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่แตะต้องถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมและสามารถปฏิบัติได้[42]

---

[39] มาตรา 5 แห่งกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญา ค.ศ. 1990.

[40] มาตรา 6 แห่งกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญา ค.ศ. 1990.

[41] มาตรา 7 แห่งกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญา ค.ศ. 1990.

[42] มาตรา 8 แห่งกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญา ค.ศ. 1990.

เหตุผลของสัญญาต้องถูกต้องตามกฎหมาย

เหตุผลของสัญญานั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ผลักดันให้ทำสัญญา และให้คู่สัญญานั้นได้ปฏิบัติ

สิทธิและพันธกรณีของตน และเหตุผลของสัญญาต้องมีจริงและถูกต้องตามกฎหมาย[43]

รูปการของสัญญาต้องสอดคล้องกับการกำหนดของกฎหมาย

สัญญาจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร สัญญาอาจทำด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่สัญญาหากมีมูลค่า 5,000 กีบลงมาเว้นแต่สัญญายืมทรัพย์สิ่งของไปชมใช้ [44]

3.3. กฎหมายขัดกันของลาว

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษากฎหมายที่รับรองถึงสถานะทางกฎหมายของบุคคล(คนลาวในประเทศไทย)ภายใต้กฎหมายการขัดกันของลาวในระบบกฎหมายลาวจะมีกฎหมายขัดกันหรือไม่อย่างไร ดังต่อไปนี้

ในระบบกฎหมายของลาวยังไม่มีตัวบทที่เป็นกฎหมายการขัดกันเป็นอันเฉพาะ ฉะนั้นจึงทำให้คนลาวรวมถึงนักกฎหมายบางคนยังเข้าใจว่าในระบบกฎหมายของยังไม่มีกฎหมายการขัดกัน เพราะด้วยเหตุผลที่ว่ากฎหมายลาวทุกกฎหมายที่รัฐออกมานั้นไม่มีการขัดกัน หมายความว่าทุกกฎหมายมีการลงตัวกัน ดังนั้นจึงยังไม่มีความจำเป็นที่จะสร้างกฎหมายการขัดการเป็นอันเฉพาะ ถึงอย่างไรก็ตามผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ศึกษาตามข้อเท็จจริงและกฎมายของลาวถึงแม้ว่าในระบบกฎหมายของลาวจะไม่มีกฎหมายขัดกันเป็นอันเฉพาะก็ตาม แต่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังสามารถพบว่าในกฎหมายของลาวได้บัญญัติถึงการขัดกันทางกฎหมายหรือการขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจของศาลในเมื่อหากเกิดมีข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีที่มีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาต่างกันนั้นก็ให้ถือเอาสถานที่ที่เหตุการณ์หรือข้อขัดแย้งนั้นได้เกิดขึ้นหรือสถานที่ที่ทรัพย์สินตั้งอยู่หรือสถานที่ที่จำเลยอยู่หรืออาศัยอยู่นั้นเป็นศาลที่มีสิทธิมีอำนาจในการตัดสิน[45] หรือให้ปฏิบัติสนธิสัญญาร่วมมือทางด้านยุติธรรม[46]และต้องสอดคล้องกับสัญญาที่สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ได้ลงนามหรือได้เข้าร่วม

---

[43] มาตรา 9 แห่งกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญา ค.ศ. 1990.

[44] มาตรา 10 แห่งกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญา ค.ศ. 1990.

[45] มาตรา 62 กฎหมายพิจารณาความทางแพ่งและพาณิชย์ ค.ศ. 2004.

[46] มาตรา 126 กฎหมายพิจารณาความทางแพ่งและพาณิชย์ ค.ศ. 2004.

สำหรับในกรณีที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและต่างประเทศไม่ได้ลงนามสัญญาร่วมกันนั้น สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว อาจรับเอาคดีมาพิจารณาบนหลักการร่วมมือซึ่งกันและกัน แต่ไม่ให้ขัดกับกฎหมายแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว[47] หรือให้ยื่นคำร้องฟ้องนั้นผ่านกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อนำส่งให้เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องของประเทศที่จำเลยอาศัยอยู่พิจารณาคดี[48]

นอกนั้นกฎหมายแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังรับรู้และปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ โดยผ่านทางสถานทูต กงสุล หรือองค์การตางหน้าของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ที่อยู่ต่างประเทศและได้แปลเป็นภาษาลาว และได้รับการยืนยันจากศาลประชาชนของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว[49] เสียก่อนจึงจะนำมาปฏิบัติได้

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างบนนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงสามารถสรุปได้ว่าถึงแม้ว่าในระบบกฎหมายของลาวจะไม่ได้มีกฎหมายการขัดกันเป็นอันเฉพาะก็ตาม แต่ก็ยังมีกฎหมายอื่นที่ได้บัญญัติถึงสิทธิและวิธีที่ที่จะแก้ไขในกรณีที่มีการขัดกันแห่งกฎหมายโดยสอดคล้องและปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ได้เข้าเป็นภาคี

ตัวอย่างในกรณีของนางไหม สีดาวงค์ ได้ทำสัญญากับบริษัทลาวจัดหางานที่แขวงอัดครปือประเทศลาว ได้เข้ามาทำงานในบริษัทโขติวัติจำกัดในประเทศไทย ซึ่งเนื้อในของสัญญาดังกล่าวไม่ได้ระบุถึงข้อความใดๆที่ชัดเจนถึงกรณีหากมีข้อผิดระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างแล้วควนจะนำกฎหมายใดมาปรับใช้ในข้อขัดแย่งดังกล่าว จากการศึกษาตามกฎหมายลาวแล้วเห็นว่าหาหากเกิดมีข้อขัดแย่งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างแล้วก็จะถือเอากฎหมายของสถานที่ทรัพย์สินหรือที่ข้อขัดแย่งเกิดขึ้นมาปรับใช้ และตามข้อที่19ของMOU ไทย-ลาวได้ บัญญัติไว้ว่า“ข้อพิพาทระหว่างแรงงานกับนายจ้างในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานจะต้องได้รับการคลี่คลายแก้ไขโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบภายในของประเทศที่ผู้จ้างงาน”

จากปัญหาดังกล่าวกฎหมายที่จะต้องมาปรับใช้ก็คือกฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทยมิใช่กฎหมายลาวโดยผลของMOUไทย-ลาวที่ได้ลงนามร่วมกันในเมื่อวันที่18 ตุลาคม พ.ศ.2545

---

[47] มาตรา 125 กฎหมายพิจารณาความทางแพ่งและพาณิชย์ ค.ศ. 2004.

[48] มาตรา 126.

[49] มาตรา 127 กฎหมายพิจารณาความทางแพ่งและพาณิชย์ ค.ศ. 2004.